

DOUA MORMINTE ANTICE

DIN

DOBROGEA

Nu este ceva neobișnuit să se descopere în pământul Dobrogei morminte antice, căci destule necropole și morminte izolate s'au mai păstrat în apropierea numeroaselor așezări vechi de acolo. Se poate însă considera ca o întâmplare norocoasă, când în unele morminte se găsesc obiecte prețioase prin raritatea lor, prin arta cu care sunt lucrate sau măcar prin materialul din care sunt fabricate și mai ales când aceste obiecte pot fi scăpate de înstrăinare sau nimicire și ajung să fie păstrate în vreuna din colecțiile noastre publice sau particulare.

Mulțumită unei astfel de întâmplări, Muzeul de antichități din București și Muzeul gimnaziului din Constanța s'au îmbogățit vara aceasta cu un număr de obiecte de aur de o reală valoare arheologică, provenite din două morminte dobrogene.

* * *

În primele zile ale lunii Iunie un lucrător turc dela cultura de tutun din punctul Suluc (comuna Măcin, județul Tulcea) a găsit în pământ la o mică adâncime un vas de metal — el a crezut că era de tuciu, dar probabil era de aramă patinată — în care se aflau mai multe obiecte de aur.

Unele din ele și le-a însușit, altele au fost luate de alți lucrători de acolo.

Faptul ajungând la cunoștința autorităților

locale, acestea au avizat parchetul de Tulcea și energicul judecător de instrucție, d. Traian Alexandrescu, care este și un mare iubitor de antichități, a reușit să pună mâna pe cea mai mare parte din obiecte, în vreme ce d. Petre Mihăescu, sub inspector la Regia Monopolurilor Statului, achiziționa restul. Și unul și celălalt le-au încredințat pe urmă Muzeului de antichități din București, care a ajuns astfel în posesiunea întregului tezaur.

Cu ocazia unei excursiuni ce am făcut vara aceasta prin Dobrogea, am avut ocazie să aflu despre această descoperire și să văd obiectele ce se aflau încă în păstrarea d-lui judecător de instrucție, precum și să citesc depozițiile persoanelor cari au fost interogate de d-sa în această afacere.

Din depoziția lucrătorului care a descoperit tezaurul și a unor martori oculari rezultă că vasul, în care s'au găsit obiectele de aur, avea trei picioare și era de mărime „cât doi pumni“. În lăuntru era plin cu pământ, iar aproape de locul unde a fost îngropat se afla „o piatră înfiptă în pământ“.

În vasul acesta s'au găsit următoarele obiecte lucrate toate din aur masiv: două monete, capul și o mână dela o statueta, un lanț lung de 40 cm. rupt în două bucăți, un lăntișor cu o bulă la un capăt — probabil o brățară — o agrafă, două bucăți

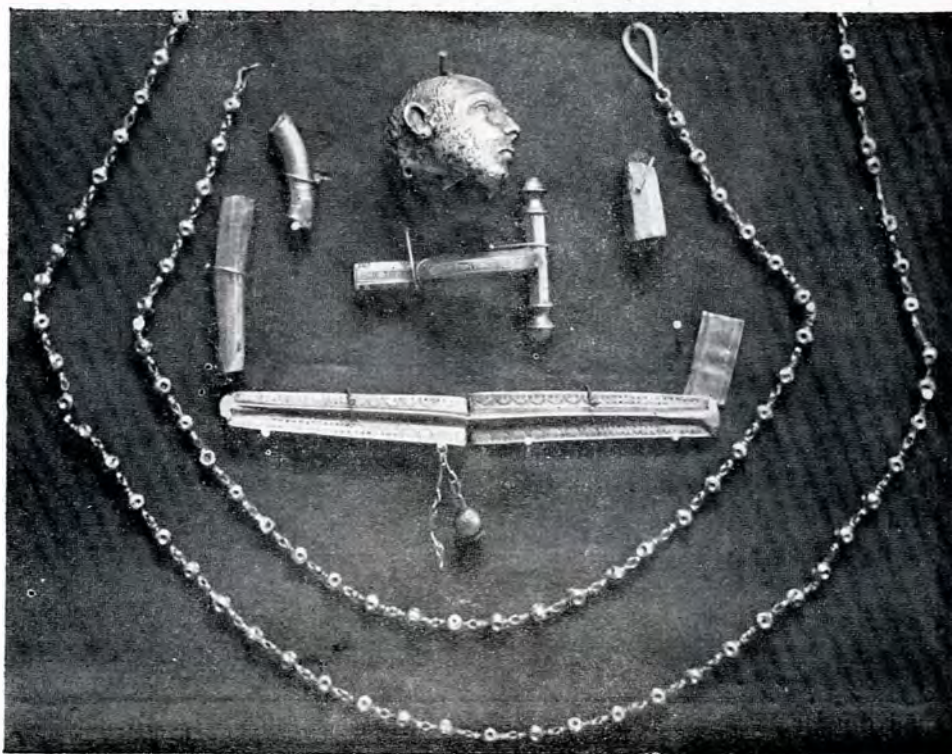
dintr'o podoabă dela o haină, mai multe fragmente de obiecte de găteală și doi drugi mici de aur tăiați în câte 8 fețe neregulate (pag. 126).

Statuetă, după cum se poate judeca după capul ei, care s'a păstrat intact (pag. 127), reprezintă un personagiu bărbătesc, tipul caracteristic roman, cu părul tăiat după obiceiul roman și cu barba scurtă după moda din veacul III d. Cr. Tot din observarea capului — căci mâna n'am văzut-o — putem deduce că întreagă statueta a fost lucrată cu multă îngrijire; în orice caz meșterul a

la un capăt, iar celălalt are forma unui T. Partea exterioară a arcului este admirabil împodobită cu incrustațiuni de email negru; acul însă îi lipsește.

Cele două bucăți de lamăle de aur, ce par a face parte dintr'o podoabă de haină, sunt și ele frumos ornate cu figuri lineare săpate, formate din serii de câte trei puncte închise în linii semicercuale și distribuite dealungul marginelor.

Intr'un cuvânt toate aceste obiecte sunt lucrări artistice de orfăurărie, cari pot rivaliza cu lucrările similare ce ni s'au păstrat

Principalele obiecte de aur din mormântul dela Suluc (com. Măcin, jud. Tulcea).

reușit să dea feței o expresiune foarte vie și să modeleze în chip artistic diferite părți ale capului.

Lanțul, care s'a găsit împreună cu ea, este format din mici mărgelile sferice de aur, turtite puțin în două părți și legate între ele cu mici inele de sârmă subțire de aur. Și el este lucrat cu mult gust și cu mare îndemănare și are la un capăt un cârlig cu care se putea prinde, iar la celălalt capăt un inel lungăreț, cu un picior mobil, servind ca închietoare.

Agrafa, în mărime de 8 cm., este ruptă

din primele veacuri ale imperiului roman.

Din cele spuse mai sus nu este greu de recunoscut că vasul în care s'au găsit obiectele descrise, era o adevărată urnă funerară. Dovezi despre aceasta sunt în primul rând monetele aflate într'însul și piatra înfiptă în pământ aproape de el. De altă parte obiectele de aur sunt toate stricate și unele bucăți poartă chiar semne că au venit în contact cu focul. Așa că ele nu pot fi altceva decât găteți și daruri — *munera* — ale unui mort ars pe rug. Probabil că statueta reprezintă pe însuși mortul și în timpul

incinerării va fi fost atârnată cu lanțul de gâtul lui.

Greu de explicat este numai prezența celor doi drugi mici de aur, cari nu pot fi considerați decât ca material brut de orfăurărie. Se pare că la început au format împreună un singur drug lung de 6—7 cm., la un capăt mai gros, la celălalt mai subțire. Din capătul gros s'a tăiat o bucată în lungime de 2 cm. — drugul actual mai mic — așa că trunchiul primitiv a rămas numai de 4 cm. Intenția însă era ca din acest drug să se mai taie o bucată de un cm. și semnul unde avea să se facă tăetura exista. Găsirea acestui material brut printre frumoasele obiecte de podoabă, ne lasă să bănuim sau că mortul a fost un meșter aurar și drugii s'au pus în mormânt ca semn al ocupațiunii pe care a avut-o în viață, sau că i-a fost adus ca dar de înmormântare, de cineva care se indeleptă cu aceeași meserie.

Data mormântului este fixată de cele două monete găsite în urnă. Ele sunt, după declarațiunea d-nului Director al Muzeului — eu nu am avut ocazia să le văd —, dela împăratul Gallienus și soția sa, deci dintre anii 254—268.

Lipsa unei camere mortuare de piatră, pentru urna funerară a unui personaj atât de bogat, nu se poate explica altfel decât sau că a fost distrusă mai dedemult, atunci când s'a nivelat movila ce probabil o acoperea, sau că urna a fost transportată din alt mormânt în vremuri nesigure și îngropată în grabă în acest loc, fără să i-se poată

pune alt semn, decât piatra care s'a găsit înfiptă în apropierea ei.

* * *

Pela începutul lui Septemvrie aflându-mă în Constanța pentru cercetări arheologice, mi se comunică de către prietenul meu d.

N. Negulescu, directorul gimnaziului de acolo, că cu ocazia alinierii străzii Bogdan-Vodă, întreprinsă cu câteva zile înainte, s'au găsit mai multe obiecte de aur, cari se păstrează deocamdată la primărie. Informându-mă asupra acestei descoperiri la d. I. Bentoiu, profesor și ajutor de primar, și la d. Bogdan Popescu, funcționar la serviciul tehnic comunal și descoperitorul obiectelor, nu numai am putut obține lămuriri precise asupra împrejurărilor în care

s'au găsit, dar le-am și putut vedea pe toate.

Capul statuetei de la Suluc.

Tava de aramă, cănila de sticlă și urnele de lut din mormântul dela Constanța.

Cu ocazia lucrărilor de aliniere a străzii amintite s'a nivelat o movilă, în care s'a găsit o cameră mortuară formată din 5 plăci de piatră calcară, dintre cari două lungi de câte 2 m., alte două în lungime de 0.80 m. și o altă placă mai mare pusă de asupra. În launtrul acestei camere s'au găsit următoarele lucruri :

o tavă mare de aramă, cu diametrul de 36 cm., în care se aflau două căni de sticlă, cu pereții drepecți și fundul puțin rotunjit, cu torți late impobobite cu scobituri longitudinale paralele și cu buze foarte mici. Alături de două ulcele de lut negru, dintre cari una foarte mică ; în ele se afla pământ amestecat cu cenușă (pag. 127).

Mai în interior erau împrăștiate câteva obiecte de aur (pag. 128).

Cel mai interesant dintre aceste obiecte este o lamelă de aur în formă de trapez, lungă de 12 cm., lată de 1.5 cm. și groasă

Obiectele de aur din mormântul dela Constanța.

de 2 mm., ornată cu scobituri de formă pătrată și ovală, în cari sunt prinse pietre de diferite culori. Pe marginea de jos a ei se află din distanță în distanță mici găurele, în cari au fost probabil atârnați opt clopoței de aur, ce s'au găsit și ei în mormânt. Corpul lamellei este și el străbătut de mai multe găurele, făcute — se pare — pentru a se putea coase această podoabă pe vre-o haină sau pe vre o găteală de cap. Căci altă menire nu a putut avea acest ornament de aur.

Celelalte obiecte de aur sunt tot podoabe și ținând seamă de dimensiunile lor mici au aparținut de sigur unui copil. Astfel sunt două inele simple cu câte o singură piatră, o agrafă mică de 1 cm. în lungime și un lănișor lung de 22 cm.

Toate poartă semne vădite că au stat un timp în foc ; din această cauză și pietrele lor sunt în cea mai mare parte calcinate.

Rezultă prin urmare că mormântul acesta conținea rămășițele pământești ale unui copil și dintre obiectele, cari se puneau de obicei în mormintele antice, nu lipsește decât banul tradițional, care însă s'a putut pierde cu ocazia desgropării.

Alătura de obiectele de aur însă s'au

găsit în acest mormânt și o mică fiolă de sticlă și mai multe obiecte de bronz. Aceste din urmă sunt : patru mânere — două mai mari și două mai mici — patru belciuge și două broaște mici (pag. 128).

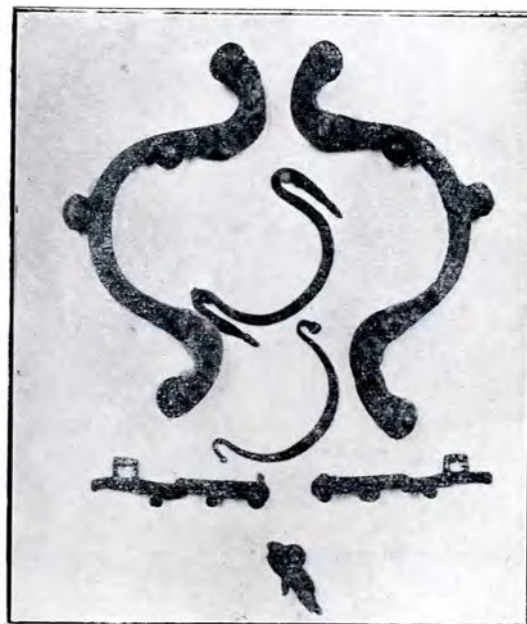
Fiola de sticlă conținea de sigur esențe mirositoare și este un obiect ce se obișnuia a se pune în morminte ; obiectele de bronz însă trebuie să provină sau dela sicriul în care a fost pus cadavrul pe rug, sau dela cutia de lemn în care au fost închise cenușa, obiectele și vasele funerare și cu care împreună au fost depuse în mormântul de piatră.

Epoca acestui mormânt nu se poate fixa cu precizie ; probabil este din primele veacuri ale erei creștine.

* * *

Se înțelege că aceste obiecte nu au decât o importanță secundară față de numeroasele bogății arheologice și artistice, găsite până acuma la Constanța, între ruinele vechiului Tomis.

Căci acest din urmă oraș n'a fost numai

Obiectele de bronz din acelaș mormânt.

cel mai însemnat punct comercial și cultural din Scitia mică, dar și una dintre cele mai de seamă localități ale antichității. Cu toate acestea o ne mai pomenită indiferență s'a observat până acum față de felurile și ne-

prețuitele monumente antice ce se găsesc acolo. Nu numai n'au fost supravegiate mai de aproape săpăturile continue ce s'au făcut pentru motive de edilitate publică și nu s'a depus interesul necesar pentru ca obiectele găsite să rămână în țară, dar nici nu s'a căutat măcar să se fixeze topografia vechiului oraș.

De altă parte cei în drept n'au luat nici o măsură pentru înființarea unui muzeu local, care să fie o icoană fidelă a dezvoltării culturale a vechiului oraș.

Actualul muzeu al gimnaziului se dato-

rește inițiativei patriotice a unui comitet particular, în frunte cu savantul nostru numismat d. M. C. Sutz. Dar și dintre obiectele adunate de acest comitet numai o parte au fost lăsate la Constanța, restul au fost aduse la București. Și cu toate acestea cât ar fi fost de frumos și de folositor ca cel mai mare port al nostru să poată arăta vizitatorilor, pe lângă instalațiunile sale moderne, tot felul de monumente antice, dovezi ale vechii sale importanțe comerciale și ale înaintatei civilizații ce s'a desfășurat odinioară între zidurile sale.

CONST. MOISIL.